ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 173 ՏԱՍՆԵԻԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Հինգշաբթի 28 Սեպտեմբերի 1895 Հինգշաբթի 28 Սեպտեմբերի ՏԱՍՆԵԻԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 173

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 կ. ամիսը՝ 1 ր., հատով՝ 5 կ.
Խնդրում են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրության հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція «Норъ-Даръ» կամ Tiflis Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարություններն ընդունւում են ամեն լեզուներով: Յայտարարությունների գնահատությունը 2 կ., ընկերների համար կրկնապատիկից

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսի անցքերը՝
Հանգստացուցիչ տեղեկութիւններ Պոլսոյ խառնակութիւնների մասին՝
Թեսպաննների դիմումն՝
Խառնակութիւններ Տրապիզոնում՝
Քեմիլ-փաշայ՝
Քրդական աւազակախումբ և փախստեան՝
Հայեացքների փոխանակութիւն.—Նպատակների բաշխումն՝
Աւերածութեան միջոցները՝
Պետրոս անհանգիստ դրութեան մէջ՝
Բրանիկոն. — Զարկը վերջ ունի՝ Անգլիական հիւպատոս և Թղթակից՝ Վ. անձնական մեկնումը՝ Նաբի՝ Հանքային ջրերի բարեկարգումն՝ Թանկացին փայտի արտահանութիւնը՝ Ս. Էջմիածնից՝ Գանձակից՝
Տարաբնդները մամուլի մէջ՝
Թղթակցութիւնները.— Նամակ Ֆրանսիայից — Պարիզ՝ Նամակ Անգլիայից—Լոնդոն՝
Քաղաքական.—Ինչի մասին են խորհրդակցում իշխան Լոբանովը և Լոնսդոն՝
Խառն լուրեր՝
Հեռագրներ՝
Նամակ խմբագրութեան՝
Տեղեկատու՝
Յայտարարութիւններ՝

Կ. ՊՈԼՍԻ ԱՆՑՔԵՐԸ

—

Մայրաքաղաքի թերթերում հրատարակուած են «Ռուս. գործ.» հետեւեալ հեռագրները.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 20 սեպտեմբերի.—Երեկուայ անկարգութիւնների մասին յայտնի են հետեւեալ մանրամասնութիւնները. մի քանի հարիւր հայ փոքրիկ խմբերով հայոց թաղից դիմում էին դէպի Բ. Դուռը, բայց Դրան մօտ ոստիկանութիւնը և ժանդարմները կապեցին նրանց ճանապարհը. Հայերի կողմից առաջ գնացած պարլամենտարը հաւատացնում էր, որ գնացքը խաղաղ մտադրութիւններ ունի. հայերն ուզում են միայն մեծ վեզիրին մի ազերբազիր յանձնել. ոստիկանութիւնը պատասխանեց, որ իրեն վճռական հրամայուած է բռնել գնացքը. Երբ փորձ եղաւ ուժով առաջ չարժուելու, ոստիկանութիւնը վիմադրեց, որի ժամանակ հայ պարլամենտարը հրացանի բռնութեամբ. Հայերը նոյնպէս զէնք առան, սպանեցին ժանդարմական մի սպայ և վիրաւորեցին չաո ոստիկաններին. Թուրք բնակիչները օգնեցին ձերբակալել հայերին. Մի քանիսը սպանուած են. սպանուած են մինչև անգամ ձերբակալուածներից, չնայելով ոստիկանութեան վճռական դիմադրութեանը.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 20 սեպտեմբերի.—Հայկական անկարգութիւնների ժամանակ սպանուած և վիրաւորուած են 80 հոգի, ձերբակալուած են 500 հոգի. Երեկոյեան նոր անկարգութիւններ եղան. Զօրքերը պահպան են կանգնած փողոցներում.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 20 սեպտեմբերի.—Պարիսքարանի եկեղեցում անկարգութիւնների ժամանակ պատահարների հարիւրաւոր ընտանիքներ. Պարիսքարքը գիշերը կոչուեցաւ մեծ վեզիրի մօտ, առաջարկուեցաւ եկեղեցուց հեռացնել այնտեղ թաղուած հայերին. Հայոց թաղը Մարմարի ծովի վրայ կարծես թէ մեռած է. Այնտեղ են դրկուած բազմաթիւ ժանդարմներ և ոստիկաններ. Զօրքերին հրամայուած է չհեռանալ զօրանոցներից. Հայ բնակիչները վերին ասիճանի զրգռուած են. Անկարգութիւնների ժամանակ հրացէն պատկերին նեերքին գործերի մինիստրի վրայ, բայց անվնաս. Վիրաւորուածների թուում կայ մի զնդապետ. Շատ հայեր վիճաած էին տարճանակներով և գաշոյններով, որոնք և գործադրուեցան ձերբակալումների ժամանակ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 21 սեպտեմբերի.—Անկարգութիւններից առաջ եղած հանգամանքների մասին հաղորդում են, որ ցոյցը վազուց պատրաստուում էր հայկական կոմիտեի կողմից և նպատակ ունէր թուրքերին կատաղութեան ասելիճանին հասցնելու և դրանով առաջ բերելու օտարերկրեայ միջամտութիւն ու նորից յարուցանելու հայկական խնդիրը. Ազդեցիկ անձերի, մանաւանդ պատրիարքի յորդորանքների պատճառով, կոմիտեն վճռել էր բաւականանալ խաղաղ ցոյցով, այդ մասին սեպտ. 26-ին հաղորդից վիսպաններին և խնդրից Բ. Դրանը, որ արգելք չլինի ցոյցին, հակառակ պիտատածում դրած պահէ իրեն պատասխանատուութիւնից. Թուրքերն ամեն ջանք գործ դրին, որպէս զի խաղաղ ցոյց էլ թոյլ չտան. Նրանք պատրիարքին էլ առաջարկեցին միջամտել, բայց պատրիարքը հրաժարուեցաւ, այդ բանն անկարելի համարելով իր համար, ասելով թէ ինքը բաւարար չափով ազդեցութիւն չունի իր ժողովրդի վրայ. Նա մերժից նաև այն, որ պահանջում էին սեպտեմբերի 29-ին հեռանալ Կում-Կափուի պատրիարքարանից, մերժից նրա համար, որովհետև եթէ հեռանար, այդ բանը հակառակ կըլինէր Բ. Դրան չահերին և աւելի սուր կերպարանք կըտար գրութեանը.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 21 սեպտեմբերի.—Բ. Դրան ձեռք առած նախազգուշական միջոցները գործ էին դրուում և երէկ. Գալաթայում եղած հայերի նոր ձերբակալումները պատճառ դարձան արիւնահեղ ընդհարումների կրկնուելուն. Շատ խանութներ Սամբոլում փակուած են. Այսօր ձերբակալուեցան բոլոր հայ նամակատրիչները, որոնք ցրում էին պատային նամակները. Կաիներն ու սպանութիւնները, ինչպէս Բ. Դրան մօտ, տեղի ունէին նոյն օրը նաև Սոֆիայի մզկիթի մօտ. Թրքական բնակիչների զրգռումների և ժանդարմների ու ոստիկանութեան ապօրինի գործողութիւնների համար, ոլոնք ատուզուած են, պատասխանատու է ճանաչուած ոստիկանութեան մինիստրի օգնական Հաւսէյն-Էֆէնդին. Ոստիկանութեան մինիստրը իր կողմից խնդրից պատրիարքին եկեղեցուց հեռացնել այնտեղ պատսպարուած հայերին. Չնայելով նրանց մինչև իրենց բնակարանները անվնաս հասցնելու և ձերբակալուածներին ազատելու մասին եղած խոստմանը, պատրիարքը հրաժարուում է մի այդպիսի ծանր պատասխանատուութիւն յանձն առնելուց.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 21 սեպտեմբերի.—Կասիմ վայա արուարձանում վիշերը կատարուած բազմաթիւ ձերբակալութիւնները, որոնցից մի քանիսի պատճառով նորից արիւնահեղ ընդհարումներ եղան, բնակիչների մէջ իրարանցում ձգեցին. Նրանք թագնուում են եկեղեցիներում. Ցնորմունքը ատոկանում է, մանաւանդ հայերի մէջ, որոնք հաստատում են, որ թուրքերը զարմանալի կերպով չատ վէնքեր են պնում. Ընդհանրապէս Սամբոլի փողոցները, եթէ չհաշուենք հայերի մի քանի փակուած խանութները, պահպանում են իրենց նախկին տեսքը.

Կում-Կափուի մայր եկեղեցում, արիւնահեղ անկարգութիւններից առաջ, օրիորդների ողջոյնները պատասխանելով պատրիարքն ասաց թէ իրեն յայտնի են ազգի թշուառութիւնները ու ցանկութիւնները, թէ իր սիրտը միշտ ողողում է արիւնով, երբ այդ մասին լուրեր են հասնում իրեն և թէ իր կողմից ինքը կանէ ամեն բան, ինչ որ կարելի է. Ի վերջոյ պատրիարքն ասաց. «Հանգստացէք, հաւատ դրէք ինձ վրայ և յուսացէք, որ ինձ կաջողուի իմ ձայնը լսելի անել Բ. Դրանը և պետութիւններին. Մի մոռանաք, որ մենք քրիստոնեանները ենք և թէ Քրիստոս ուսուցել է մեզ համբերել».

Թուրքերը հաստատում են, թէ հայերը չատ սարճանակներ են ունեցել մինոյն սիատեմի. Կիսապաշտօնապէս հաղորդում է, որ թուրքերից սպանուել ու վիրաւորուել են 7 սպայ և 45 զինուոր. Հայերի կորուստը նշանաւոր չափով չատ է.

Դիպլոմատիական ներկայացուցիչներից՝ մի քանիսն այսօր կարծիքների փոխանակութիւն ունեցան իրար հետ.

Բերլինից հաղորդում են «Ռուսսկ. վեդ.»-ին.—«Tageblatt» թերթի Կ. Պոլսի թղթակիցը հեռագրում է, որ մեծ վեզիր Սայիդ փաշայի տեղ Քեամիլ փաշան նշանակուած է հայոց ապստամբութեան պատճառով. Լրագրների սիւնակները բռնուած են ընդարձակ հեռագիրներով Կ. Պոլսի անցքերի մասին. Երկուշաբթի օրը, թղթակիցների ասելով, փողոցային մի կատարեալ պատերազմ տեղի ունէր. Սպանուած է տեղի քան 200 հոգի. Պետութիւնների ներկայացուցիչները խուրհուրդ են տալիս Բ. Դրանը, որ իրեն զոլի միջոցներ ձեռք առնելու մէջ.

Վիեննա, 22 սեպտեմբերի.—Polit. Corresp.-ին Կ. Պոլսից, թրքական ազբիւրից հաղորդում են, որ թրքական իշխանութիւնը մի քանի օր առաջ իմացել էիր մատրուած հայկական ցոյցի մասին և կարգադրել էր զինուորական պահապաններ նշանակելու, որովհետև զինուորական օրէնքը պահանջում է զէնք գործ դնել յարձակման ժամանակ. Զօրքերին փոխարինուած ոստիկանութեանը հրաման էր արուած վերին ասիճանի զղոյշ լինել, բայց այս հանգամանքն էր, որ հայերի անկարգութեան պատճառ դարձաւ. Թրքական ոստիկանութեան հրացէն գործ չդնելը խրախոյս էր տուել ցոյց անողներին.

ՀԱՆԴՍՏԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Պարիզից, սեպտ. 27-ից «Ռուս. գործ.» միջոցով մենք ստացանք հետեւեալ հետաքրքիր.

«Մինիստրների խորհրդում Հանոտոն հաղորդեց, որ Կ. Պոլսից այժմ ստացուած են աւելի հանգստացուցիչ բնաւորութիւն ունեցող տեղեկութիւններ.

ՊՈԼՍՈՑ ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(«Նոր-Դար»-ի թղթակցից)

—

Կ. ՊՈԼԻՍ, 18 սեպտեմբերի.

Մի քանի հազար հայեր այսօր ժողովուած են Բ. Դրան հրապարակի վրայ. Սրանք բաղդ պիտի տան այն բանի դէմ, որ կառավարութիւնն այդքան անողոք կերպով է վարուում հայ ազգի հետ.

Մենք համոզուած ենք, որ հայերը պրանով ապստամբական ցոյց անելու մտադիր չեն. հաւատացած ենք նոյնպէս, որ կառավարութիւնն ամեն ջանք ի գործ պիտի դնէ կարգը չխանգարելու, պէնքի չպիտի դիմէ.

Եթէ այսպէս լինի, հայ ազգն ու կառավարութիւնը կարող պիտի լինեն միմեանց հասկանալ.

Բայց մելուանդ թիւրք ամբոխը, որ վազուց մի այսպիսի յարմար դէպքի է սպասում, չենք կարծում որ ինքնաբերաբար չխառնուի գործին. Եթէ այս վերջին բանը պատահի, անշուշտ հայերը ձեռնպահ չպիտի մնան. Կարմիր դրօշակը կըպարզուի և վազուց սպասած ընդհանուր կոտորածը Կ. Պոլսում տեղի կունենայ այսօր կամ չատ չատ —վաղը.

Ինչ հետեանք առաջ կըգայ, գուշակել դժուար է. Պոատը մեկնելու վրայ է, սրա համար չատպում եմ դէպ այս հում լուրը ձեզ հաղորդել, մանրամասնութիւնների մասին, թողնելով ամսոյս 20-ի պոատին.

—

Կ. ՊՈԼԻՍ, 18 սեպտեմբերի.

Շատպում եմ հաղորդել ձեզ, որ սպասելի կոտորածը տեղի ունեցաւ. Ինչպիսի վայրագութիւն որ ցոյց տուեց մելուանդ թիւրք ամբոխը, աւելին ցոյց տուեց զօրքը.

Մինչև այս վարկեանս մօտ 10—15 հայ է սպանուած. Ձերբակալուողները չատ չատ են. Բանտին քարչ են տալիս սոսկալի ծեծով. այդ ծեծին մասնակցում է և թիւրք ամբոխը. Կռիւը դեռ չարունակւում է. Հայերը չանցանք չունին. Նրանք մտադիր էին զերազանցիկ զէնքերով և ատքից գըլուխ զինուած. Բայց ընդհակառակն, իմ առաջև ես տեսնում էի գլուխների մի համատարած ծով, սակայն որոնց դէմքերն արտայայտում էին խորին հանգստութիւն, լրջութիւն և մի քիչ էլ վշտի, թախիծի նման բան. Նոյն վիճակի մէջ էր նաև եկեղեցու բակը, իսկ ընդարձակ եկեղեցին այնպէս լիքն էր, որ կարելի չէր շարժում գործել.

Եկեղեցական արարողութիւնը կատարուեցաւ ամենայն հանդիսաւորութեամբ, որի երկիւղած շուքը հազար անգամ աւելացնում էր այն ահագին բազմութիւնը, որ գլխաբաց, բազկատարած աղօթում էր մարդկային ազգի մեծ Փրկչի առաջ.

Եկեղեցական արարողութիւնը վերջանալուց յետոյ ս. պատրիարքը ճեղքուած ամբոխի մէջից անցնելով, մաս պատրիարքարանի բակը, որ գտնուում է մայր եկեղեցու դիմաց. բայց հազիւ քարեայ սանդուխները վեր էր բարձրացել, երբ մի խումբ Թրքա-Հայաստանցի հայ տիկիններ դիմաւորեցին նրան և նրանցից մէկը՝ կեսարացի Սըբուհին (Եւդոկիայի մեծ դէպքի ժամանակ բանտարկուած և աքսորուած) սկսեց կանանց յատուկ սրտառուչ կերպով նկարագրել Թրքա-Հայաստանի ներկայ սգալի վիճակը. Նա շատ համառօտ, բայց կենդանի լեզուով նկարագրեց կատարուող բռնութիւնները, գըը-

*) Սոյն նամակը ստացել ենք սեպտ. 20-ին Կ. Պոլսից մեզ ուղարկած նամակից յետոյ՝ այսօր, սեպտ. 27-ին, իսկ սեպտ. 20-ի նամակը ստացել ենք սեպտ. 24-ին. Խմբ.

ռաջ մի անարդ, մահաբեր գործիք էր, իսկ Քրիստոսից յետոյ նա դարձաւ կենսատու գործիք. Խաչի վերայ տարածուեցաւ Աստուածորդին և նրա վրայ թափեց Իւր աստուածային անմեղ արիւնը. Խաչով կործանուեցաւ հեթանոսութիւնը, ազիսութեան խաւարը, բռնութիւնը... որոնց վրայ կանգնեց քրիստոնէութիւնը... Եւ նոյն խաչի վրայ հաւատք ունի, որ ոչ իւր շրթունքի, այլ սրտի մէջ է կրում խաչը, նա կարող է վրատահիլ նրան... Եւ յորդորեց ժողովրդին հաւատքով, յուսով և սիրով փարել խաչին, յուսալով, որ նա է կեանքի, երջանկութեան աղբիւրը...

Որքան ես կարողացա նկատել, գէթ այդ օրն այօթող ժեղովուրդը փարած էր, աւելի ամուր էր փարած խաչին և խաչեցեալին...

—

Կ. ՊՈԼԻՍ, 10 սեպտեմբերի.

Մեռելոց օրն է, սեպտեմբերի 18-ը.

Ձնայելով իւր տկարութեան, ս. պատրիարքն իջաւ մայր եկեղեցի ներկայ գտնուելու համար այդ նուիրական օրուայ ժամերգութեան. Իսկ հայ բազմութիւնը... Եթէ ասեմ խուռն էր, այդ բառը կարող չպիտի լինի որոշ գաղափար տալու ձեզ. Անհամար, ահագին բառը. Գէտիկ-փաշային իջնելով, երբ մայ Գում-Գարուն, հեռուհեռէ բազմութիւնը թանձրացած գտայ, իսկ մայր եկեղեցու փողոցը մինչև եկեղեցու բակը ներկայացնում էր մարդկային մարմնի մի խիտ անտառ. Ես զարմացած էի. արդէն լսել էի համախմբման բուն պատճառը և յոյս ունէի հանդիպել շատ շատ մի երկու-երեք հազար հոգու ահարկու, կատաղած դէմքերով և ատքից գըլուխ զինուած. Բայց ընդհակառակն, իմ առաջև ես տեսնում էի գլուխների մի համատարած ծով, սակայն որոնց դէմքերն արտայայտում էին խորին հանգստութիւն, լրջութիւն և մի քիչ էլ վշտի, թախիծի նման բան. Նոյն վիճակի մէջ էր նաև եկեղեցու բակը, իսկ ընդարձակ եկեղեցին այնպէս լիքն էր, որ կարելի չէր շարժում գործել.

Եկեղեցական արարողութիւնը կատարուեցաւ ամենայն հանդիսաւորութեամբ, որի երկիւղած շուքը հազար անգամ աւելացնում էր այն ահագին բազմութիւնը, որ գլխաբաց, բազկատարած աղօթում էր մարդկային ազգի մեծ Փրկչի առաջ.

Եկեղեցական արարողութիւնը վերջանալուց յետոյ ս. պատրիարքը ճեղքուած ամբոխի մէջից անցնելով, մաս պատրիարքարանի բակը, որ գտնուում է մայր եկեղեցու դիմաց. բայց հազիւ քարեայ սանդուխները վեր էր բարձրացել, երբ մի խումբ Թրքա-Հայաստանցի հայ տիկիններ դիմաւորեցին նրան և նրանցից մէկը՝ կեսարացի Սըբուհին (Եւդոկիայի մեծ դէպքի ժամանակ բանտարկուած և աքսորուած) սկսեց կանանց յատուկ սրտառուչ կերպով նկարագրել Թրքա-Հայաստանի ներկայ սգալի վիճակը. Նա շատ համառօտ, բայց կենդանի լեզուով նկարագրեց կատարուող բռնութիւնները, գըը-

Ա. Պոլոյ, «Տաղ» [...]

ՂԱՄԱՄՎԱ ՎԱՂՂՈՒՆԵՈՒՆ

(Ձեռագրեն)

Mars.

Ի՞նչ ես ուզում, որ ասեմ քեզ, ես քո սիրուն Լեռներից հեռու, ես քո ոսկի ձորերից հեռու, ես քո ոսկեզօծ ալիքավոր Ծովակներից հեռու, ես քո ծաղկավետ դաշտ

*) Տե՛ս «Ժամանակ», 1893 թ., № 110.

*) Տե՛ս «Ժամանակ», 1893 թ., № 110.

ժամի ցավակրության մասին։ Ամեն անգամ, երբ ինձ հարկավոր է լինում մի ինչ-որ բան ասել, ես ստիպված եմ լինում ինձ համար նախապես մի ինչ-որ ծրագիր կազմել, որ ես ինձ համար ունենամ ինչպես մի ուղեցույց։ Ես ինձ համար ունեցել եմ մի ծրագիր

բամասնութիւնները չկան, որոնք կարող են բերանացի բացատրութիւնների նիւթ դառնալ Ռուսիայի և Ֆրանսիայի արտաքին գործերի մինիստրների միջև։ Այդ խորհրդակցութիւնների հետևանքները, սակայն, կարող են բարեյաջող լինել խաղաղութեան պահպանման գործի համար, որովհետև ինչպէս իշխան Լոբանով-Ռոստովսկին, այնպէս և պ. Հանոտաւն ոչ մի րոպէ աչքից բաց չեն թողնում այս նպատակը։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անգլիական Լափոնէին հասարակ մահկանացուների մեծամասնութեան նման, հնթարկուել է բանաստեղծական ճգնաժամի։ Մի քանի տարի առաջ նա հաւաքել էր իւր «հոգինակութիւնները», կեղծանունով ուղարկել էր անգլիական ամենից աւելի նշանաւոր ամսագրերից մէկին հրատարակելու։ Աւելորդ է ասել, որ խմբագրութիւնը չէր չտապալել պատասխանել նրան։ Վերջապէս չատ չարաթներ սպասելուց յետոյ, սատյաւ հետևեալ դատավճիռը. «Ձեր գրուածքները զոմբիւղը ձգուեցին։ Խղդրում ենք, այլ ևս չուղարկէք մեզ այդպիսի գրուածքներ։ Վիկտորիա թագուհին այժմ ծիծաղում է,յիշելով այդ մասին և խելացի կերպով աւելացնում է. «Ես էլ հետևեցի այդ խելացի խորհրդին։ Ես մինչև անգամ աւելի հեռու գնացի. այն օրից բոլորովին հրաժարուեցայ մուսաներին ծառայելուց։ Աւո՛ղ, ինչպէս երեւում է, այդպիսի խելօքութիւն անելու համար, միայն թագուհի պէտք է լինել։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-ԻՆ
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ։

—

ՊԱՐԻԶ, 26 սեպտեմբերի.—Հասարակապետութեան նախագահն ընդունեց գեն. Բոգոլիւբովին և գնդ. Վելիչկոյին։

ԲՐԻՒՍՍԵԼ.—Հալի և Օատենի միջև ուղևորներով լցուած երկու գնացքների չոգեմեքենաների ընդհարում եղաւ։ Սպանուած են 18, վիրաւորուած են 100 ուղևոր, որոնցից 30 ը ծանր վէրքեր են սացել։ Գնացքի մէջ էր բելգիական մինիստր Բերնաերտը ընտանիքի հետ։ Բերնաերտի հարսը սպանուած է. տիկին Բերնաերտը վիրաւորուած է թեթևակի, ինքը Բերնաերտը անվնաս մնաց։

ԼՈՆԴՈՆ. — Տանտառիւից հաղորդում են սեպ. 18-ից. «Երգուած ամբոխը ներս խուժեց անգլիական գերեզմանատունը, կոտրատեց դագաղները և սրբապղծեց դիակները։ Ֆրանսիական զօրքերը խիստ ճնշում են Ամբոխի մանգիլ մօտ կանգնած՝ Մադագասկարի զօրքին։ Ներկայումս մայրաքաղաքից երեում են արդէն ֆրանսիական և Մադագասկարի զօրքերը. պարզապէս լսում է թնդանօթների որոտը։ Ֆրանսիացիների հետ բանակցելու համար մեկնեց դիպլոմատիկական միսիան։

ՄԱՍՍՈՎԱ.—Մննելիքը պատերազմի է դուրս եկել։ Խարբարի զօրքերը զբաղում են Շեա։ Ռաս-Մանգաշան օժանդակիչ զօրքեր է հաւաքում։ Այս պատճառով գեն. Բարատիերին մտադրւում է առաջ դնալ Ադիգրատից արգելք լինելու համար թշնամու զօրքերի զօրեզացմանը, յոյս ունենալով, որ Էրարիա ներս խուժելու վտանգի առաջը կառնէ։ Այսօր Բարատիերին կըսկսի իրագործել կռուի համար իւր մշակած ծրագիրը։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Տէր խմբագիր

«Նոր-Դար»-ի վերջի թիւերի մէջ կարդացի մի լուր որ հիմնովին սխալ է. «Ուսերէն դպրոցներէն սնուկներով իրեղէններ գներ և վաճառ-

պատ խրկեր եմ. Վահարան անպարտքանք է մնացեր և այլն։

Պէտք է ասածով լինել որ մի չիշ անգամ չէ կորսուած վանքի և վիճարանի համար նուիրուած և առնուած իրեղէններէն։ Ամենքն էլ ցուցակ ունին և հարկին կարելի է հրատարակել։

«Նոր-Դար»-ի անկողմնակալութեան կը դիմեմ երկտող հրատարակելու խընդրանօք։

Խորէն Խրիմեան
Էջմիածին, 24 սեպ.

Խմբագիր հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ ԽԸՆԴՐՈՒՄ Է ՆԵրանցել, որոնց վրայ ներչ և անչէջ տպուիլներչ ապատիկները են մնում կամ որոնց մօտ «Նոր-Դար»-ին հասանելի փոստարեր են դտնւում—բարեհաճեն վերջապէս ուղարկելու իրեն։

Վարչութիւնը «Նոր-Դար»-ի վրայ պրոպոզէ ծախքեր անելով և բոլոր թերթերից աւելի շուտ համարեր լոյս հանելով իրաւունք ունի ապահելու, որ թերթի պարտականներն իրենց պարտաւորութիւնը չեն զլանալ կատարելու։

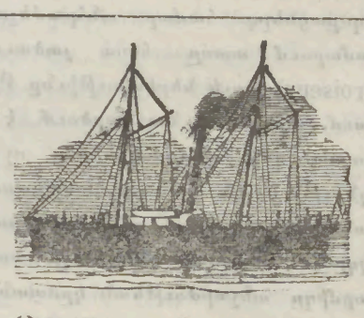

Ուսաց Հոդ. Ընկ.

Ամեն շաբաթ շոգենաւերի երթեւեկութիւն Բաթումի, Օդեսսայի եւ Կ. Պոլսի միջեւ

Բաղնուիչ պրոքս է փնտրմ

Շաբաթ օրերը լոյս կիրակի, գիշերուայ 3 ժ., չըջանառու ընթացքով բոլոր նաւահանգիստները։

Կիրակի օրերը, 12 ժամին, ուղիղ ընթացքով. Նովորոսիյսկի, Կերչի, Թէոդոսիայի, Եալտայի, Սեւաստապոլի և Եւպատորիայի վրայով։

Երեքշաբթի օրերը՝ լոյս չորեքշաբթի, գիշերուայ 2 ժամին, ապրանքա-մարդատար չոգենաւը բոլոր նաւահանգիստները։

Չորեքշաբթի օրերը՝ լոյս հինգշաբթի, գիշերուայ 4 ժամին, չըջանառու ընթացքով բոլոր նաւահանգիստները։

Օդեսսայից գալիս է Բաթում

Երկուշաբթի օրերը առաւօտեան՝ ուղի ընթացքով։

Չորեքշաբթի և Ուրբաթ օրերը, երեկոյեան չըջանառու ընթացքով։

Երկուշաբթի օրերը, գիշերուայ 2 ժամին, ապրանքա-մարդատար չոգենաւը չըջանառու ընթացքով.

Գործակալութիւնը գտնւում է Թիֆ. Կալ. բանկի գալերէյում №№ 117—118

Ընդկովկ. երկաթուղի

—

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում առաւօտեան ժ. 9-ին 30 ր. և Բաթում հասնում է երեկոյեան ժ. 9-ին 45 ր.։

Պոստային գնացքը Թիֆլիսից Բաթու դուրս է գնում ցերեկուայ ժ. 1-ին 10 ր. և հասնում է Բագու առաւօտեան 7. ժ. 30 ր.։

Պոստային գնացքը Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում երեկոյեան ժ. 6-ին 50 ր. և Բաթում հասնում է առաւօտեան ժ. 8-ին 15 ր.։

Մարդատար գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գալիս առաւօտեան ժ. 9-ին 40 ր. և Թիֆլիս հասնում է երեկոյեան ժ. 9-ին 55 ր.։

Պոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գնում գիշերուայ ժ. 11-ին 20 ր. Թիֆլիս է հասնում ցերեկուայ ժ. 12-ին 25 ր.։

Պոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գալիս գիշերուայ ժ. 11-ին 5 ր. և Թիֆլիս է հասնում ցերեկուայ ժ. 5-ին 50 ր.։

Ալեքանդրա-մարդատար գնացքը Թիֆլիս-Գանձակ դուրս է գնում երեկոյեան 7 ժ. 27 ր., հասնում Գանձակ առաւօտեան 7 ժ. 40 րոպէին։

Ալեքանդրա-մարդատար գնացքը Գանձակից Թիֆլիս դուրս է գալիս երեկոյեան 6 ժամին, հասնում է Թիֆլիս առաւօտուայ 7 ժ. 35 րոպէին։

Ժամանակաւոր մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բորժոմ դուրս է դնում ցերեկուայ 3 ժամին և հասնում է Բորժոմ երեկոյեան 8 ժամին և 35 ր.։

Ժամանակաւոր մարդատար գնացքը Բորժոմից Թիֆլիս դուրս է գալիս գիշերուայ 1 ժ. և 25 ր. Թիֆլիս հասնում է առաւօտեան 8 ժամին և 15 րոպէին։

Ժամանակաւոր մարդատար գնացքը Միխայլովից Սուրամ դուրս է գալիս երեկոյեան 7 ժ. և 30 ր.։

Պատ. երկթ. Ընդհանուր ճանապարհով

—

Թիֆլիսից հինգ հազու տեղ ուննեցող կառքը ուղևորւում է առաւօտեան 8 ժամին, գիշերում է Մլէթի կայարանում, վաղիվաղից է հասնում հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյեան։

Վից հազու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում Վլադիկավկազ հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյեան։

Վլադիկավկազից՝ հինգ հազու տեղ ունեցող կառքը ուղեւորւում է առաւօտուայ ժամը 8 ին, գիշերում է Մլէթի կայարանում, Թիֆլիս է հասնում հետեւեալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան։

Վից հազու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու հասնում է Թիֆլիս հետեւեալ օրը ժամի 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

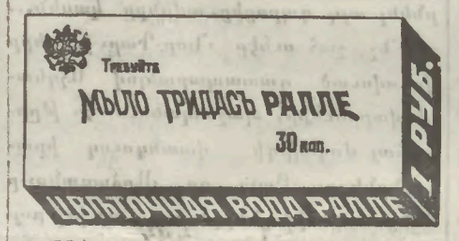

(М.) 10—9

Լոյս տեսաւ եւ վաճառւում է

ԶՐԱԴԱՇՏ

յոյժ արդիւ թարգմանութիւնն՝ ծանօթութիւններով։ Գինը հանապարհածախքով 20 կ.։ Գիմել Елисаветполь, Тагуи Самарчянцу. Լևոն Գէորգեանցի։

5—4

Օրիորդ Մ. Ց. ԱՒԼԻՄՋԱՆԻ (կանանց բարձրագոյն կուրսերն աւարտած) ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԸ տեղափոխուած է

Կաթոլիչեսկայա փողոց տուն № 14։

Ընդունւում են երկու սեռից աշակերտներ առաջին, երկրորդ և երրորդ պատրաստական բաժանմունքները, որտեղից ընդունւում են միջնակարգ ուսումնարանների սորին դասարանները։

(366) 7—7

ТРЕБУЮТСЯ АГЕНТЫ для продажи выигрышныхъ билетовъ съ разсрочкой платежа и страхованію

Прос. адрес. банкирской конторѣ

СПБ. И. А. ШЙФЪ, Гороховая, 13.

(М.) 15 9.

ՎՐԱՑ ԱԶՆԻՒԱԿԱՆՆԵՐԻ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

Հինգշաբթի, 28 սեպտեմբերի

Հայ դերասանական ընկերութիւնը կրնակատարէ

ԺԱՆ ԲՈԴՐԻ

Կոմեդիա—դրամա 4 գործ. Հեղ. Վաքըի թարգ. Ֆելիքսի։

II.

ՎԱՐՁՈՒ ԿԻՆ

Վոդևիլ 1 գործողութ. Հեղ. Ալեքսանդրովի, թարգ. Վրոյր

Մասնակցում են ս. ս. Մելիքեան և Փաշանճեմ, օր. Ախաչեան, պ. պ. Աբելեան, Տէր-Դաւթեան, Վրոյր, Աւետեան, Սահակեան, Արտաշեան և ուրիշները

Սկիզբը ժամի 8-ին է։

1—1

Մօսկուայ կայարանից ոչ հեռու, երկաթուղու գծի մօտ անցած տարուանից բացուած

ԲԱԳՐԱՏ ԱԼԻԲԵԳԵԱՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

պատրաստում է ամենալաւ կաւից զանազան տեսակ *աղիւսներ*։ Մարսէյլի տեսակի *կրամիտա* և *տոմնա* յատակների համար։ Բոլոր նմուշները և գործարանի պրէյս կուրանտը կարելի է ստանալ քաղաքային տան տակը (подъ городской управой) պ. Տագինովի քովը։ Թիֆլիսի խանութում, պ. Զուլանի խանութներում Գոլովինսկի պրոսպեկտի վրայ Գորբժանսկու տանը և Միքայելեան կամուրջի վրայ Վարանդի արձանի հանդէպ, Ս. և Կ. Գերասիմէչ Եղիազարովների խանութում Թուրքայ մայդանի մօտ և Սվճալեան ձիաքարշի պարկում, կամուրջու կայարանի մօտ։

Օտարաքաղաքացիք թող բարեհաճեն դիմել նամակով և հեռագրով՝ Тифлисъ Баграту Алибекову կամ Мцхетъ, заводъ Алибекова.

(680) 15—8.

BATEAUX a VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET Cie

ՆԱՒԱՊՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

„Ն. ՊԱՔԷ եւ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղիղ երթեւեկութիւն ՄԱՐՍԷՅԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ և ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՄԱՐՍԷՅԼ, երկու չարաթը մի անգամ։

Բաթումից Մարսէյլ գնալիս մտնում է Տրապիզոն, Սամսոն և Պոլիս քաղաքները։

Բաթումից դուրս է գալիս չորեքշաբթի, հոկտեմբերի 4-ին (16-ին) Արմենի չոգենաւը, նաւապետ՝ Տիբալ։

Բաթումից Պարիզ հաղորդակցութեան տոմսակները տալիս է ռուսական գնդ. Ռոստովցեվի քովը։

Ապրանք յանձնելու կամ ճանապարհորդութեան վերաբերեալ տեղեկութիւնները տանալու համար դիմել

Բաթումում—պ. ՎԻԿՏՈՐ ԴԱՐՆՈՅԻՆ, Նարկոմժնայս։

Թիֆլիսում—պ. ԲԱԲԿԵՆԴԱՆԵԱՆԻՆ, Սիօնի փողոց, քարվանս. Դէպի ո

Բագուում—պ. Սամուէլ Դիլդարեանին, Կոլիւբակինսկայա հրապարակ։

Նովոռոսիյսկում—պ. ԼՈՒԻ ՐԻՆՈՅԻՆ։

(356) 20—5

ԱՒԵՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Երկու սեռի անձանց համար

ՏԱՍՆԵԻՉՈՐՍԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական Կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնականս ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողներն ստանում են ատեստատներ։

Աւանդների առարկաները սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն, 2) Առևտրական Թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրայ, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնագրութիւն և 7) Դեղագրութիւն, (վատ ձեռքի —почеркъ—ուղղելը)։

Ուսումն սկսուելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնները սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում Սոլոլակում, Ալեքսանդր Փրիդոնովի տանը, № 9, Սերգիևսկայա և Նագորնայա փողոցների անկիւնում։ Ծրագիրն ու կանոնները կարելի է ստանալ ԶՐԻԱՊԵՍ եղբ. Ծովիանովների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են կուրսերի հիմնողին.—въ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу.

(668) 25—19.

Տփղիս Դոզ. Цензурою 27-го Сентября 1895 г. Տպարան Ա. Մելիք-Շահնազարեանցի։ Типогр. А. О. Меликъ-Шахназаріанца Воронц. Набережн. Церковный дом